

**DARBO SANTYKIŲ KOMISIJOS
PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS TRIŠALĖS TARYBOS**

POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2024-10-10 Nr. K2-9

Vilnius

Posėdis įvyko 2024-10-10.

Posėdžio pirmininkas Tautvydas Zesas.

Posėdžio sekretorė Valda Pranckuvienė.

Dalyvavo:

Vyriausybės atstovai: Tautvydas Zesas – Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo teisės grupės patarėjas, Rūta Juršaitė – Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo teisės grupės vyresnioji patarėja, Jurgita Šerpatauskienė – Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Teisės skyriaus patarėja, Šarūnas Orlavičius – Valstybinės darbo inspekcijos kancleris, Linas Lapinskas – Žemės ūkio ministerijos Teisės ir personalo skyriaus vyresnysis patarėjas.

Profesinių sąjungų atstovai: Evelina Šilinytė – Lietuvos profesinių sąjungų konfederacijos teisininkė, Artūras Černiauskas – Lietuvos geležinkelininkų profesinių sąjungų susivienijimo pirmininkas, Arvydas Dambrauskas – Respublikinės jungtinės profesinės sąjungos pirmininkas, Lukas Čapas – Lietuvos profesinės sąjungos „Solidarumas“ teisininkas.

Darbdavių organizacijų atstovai: Daiva Macijauskė – Lietuvos pramonininkų konfederacijos Verslo aplinkos ir ekonomikos departamento direktoriaus pavaduotoja, Aurelija Gabrielė Maldutytė – Lietuvos darbdavių konfederacijos prezidentė, Vilius Tamkvaitis – asociacijos „Investors’ Forum“ vyr. politikos ir ekonomikos analitikas, Emilis Ruželė – I. e. p. Lietuvos verslo konfederacijos generalinis direktorius, Agnė Ribašauskienė – Žemės ūkio rūmų Kooperacijos ir teisės skyriaus teisininkė, Eglė Makselytė – VšĮ „Personalo praktikų paslaugos“ vadovė.

Kiti asmenys: Airinė Dobužinskienė – Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo teisės grupės vyresnioji patarėja, Rokas Keršys – Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo teisės grupės vyresnysis patarėjas, Jurgita Vitkauskienė – Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo teisės grupės patarėja, Akvilė Razumienė – Lietuvos verslo konfederacijos patarėja-teisininkė.

Darbotvarkė:

Posėdžio darbotvarkės tvirtinimas.

1. Darbo santykių komisijos pirmininko rinkimai (iš darbdavių atstovų pusės).
2. Dėl Lietuvos Respublikos darbo kodekso 138 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-3741 (Seimo valdybos 2024 m. birželio 12 d. sprendimas Nr. SV-S-1436 „Dėl įstatymų projektų išvadų“).
3. Dėl kito Darbo santykių komisijos posėdžio.

Posėdžio darbotvarkės tvirtinimas.

Tautvydas Zesas paklausė, ar Komisijos nariai pritaria esamai posėdžio darbotvarkei.

Komisijos nariai neprieštaravo.

NUTARTA. Bendru sutarimu patvirtinti 2024 m. spalio 10 d. Darbo santykių komisijos posėdžio darbotvarkę.

1. SVARSTYTA. Darbo santykių komisijos pirmininko rinkimai (iš darbdavių atstovų pusės).

Tautvydas Zesas pakvietė darbdavių atstovus pristatyti siūlomą pirmininko kandidatūrą.

Aurelija Maldutytė informavo, kad darbdavių atstovai nespėjo tarpusavyje susitarti ir šiame posėdyje negali pasiūlyti pirmininko kandidatūros. Pažadėjo, kad tokia informacija raštu bus pateikta po šio posėdžio.

Tautvydas Zesas pakomentavo, kad, atsižvelgiant į situaciją, šiam posėdžiui ir toliau pirmininkaus jis.

Komisijos nariai neprieštaravo, kad 2024-10-10 posėdžiui pirmininkautų Tautvydas Zesas.

NUTARTA.

1. Fiksuoti, kad darbdavių šalies atstovai siūlomą komisijos pirmininko kandidatūrą pateiks raštu vėliau po 2024 m. spalio 10 d. Darbo santykių komisijos posėdžio.

2. 2024 m. spalio 10 d. komisijos posėdžio pirmininkas – Tautvydas Zesas, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo teisės grupės patarėjas.

2. SVARSTYTA. Dėl Lietuvos Respublikos darbo kodekso 138 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-3741 (Seimo valdybos 2024 m. birželio 12 d. sprendimas Nr. SV-S-1436 „Dėl įstatymų projektų išvadų“).

Tautvydas Zesas trumpai priminė, kad tai yra Seimo narės Morganos Danielės pasiūlymas, kuriuo siūloma mamadienius/tėvadienius suteikti tėvams, auginantiems vaikus iki 16 metų, t. y. pailginti laikotarpį nuo šiuo metu esamų 12 metų.

Emilis Ruželė informavo, kad šiam pasiūlymui yra nepritariama. Akcentavo, kad judama labai bloga kryptimi su pasiūlymais plėsti mamadienių ir tėvadienių skaičių. Lietuva šiuo klausimu išsiskiria kitų valstybių kontekste. Nėra statistikos, koks šių dienų panaudojimas, neaišku, kaip dabartinė sistema veikia. Akcentavo, kad naudojantis šiomis dienomis bandoma pailginti savaitgalius ar atostogas. Siūlė diskutuoti apie esminį sistemos pokytį nuo mamadienių link papildomų metinių atostogų dienų. Taip pat pabrėžė, kad įmonėms šis pasiūlymas sukeltų nemažą finansinę naštą. Pateikė didelės įmonės pavyzdį, kuriai papildomai tai kainuotų virš 200 tūkst. eurų, o teigiamas poveikis ir siekiamas tikslas labai abejotinas, nes 12-16 metų vaikai darbo dienomis būna mokykloje ir neformalaus ugdymo veiklose. Abejojo, kaip šis pasiūlymas gali ilginti tėvų su vaikais praleistą laiką.

Aurelija Maldutytė sakė visiškai pritarianti Emilio Ruželės pasisakymui. Nurodė, kad darbdavių atstovų pozicija aiškiai buvo išsakyta 2024 m. rugsėjo 24 d. vykusiame Trišalės tarybos posėdyje. Atkreipė dėmesį, kad šis komisijos posėdis surengtas labiau dėl profesinių sąjungų atstovų, nes jie turėjo aptarti savo poziciją valdybose ir ją pateikti. Ji pabrėžė, kad mamadieniai neišspręs problemos. Islandijoje, kuri pateikta kaip pavyzdys, mamadienių nebuvo, bet buvo pasirūpinta aktyviu jaunimo užimtumu. Paaugliams reikia būti tarp savų ir užsiimti įdomia veikla (įvairi neformalaus ugdymo veikla), o šis pasiūlymas šioje situacijoje nepadės.

Daiva Macijauskė informavo, kad Lietuvos pramonininkų konfederacija taip pat nepritaria pateiktam įstatymo projektui. Nurodė, kad siūlymas nepagrįstas jokiais aiškiais duomenimis, projekto aiškinamajame rašte nepateiktos jokios studijos, tik psichologų, edukologų išaiškinimai, kaip viena diena per 3 mėnesius padidins bendravimą su vaikais, taip pat nepateikti apklausų rezultatai, kaip šiuo metu naudoja darbuotojai šitas dienas. Atkreipė dėmesį, kad šiuo metu Darbo kodekso 28 str. suteikia darbdaviams, įmonėms galimybę darbuotojams suteikti papildomas garantijas. Todėl siūlo šį klausimą palikti spręsti darbdaviams savanoriškai, laisva valia. Klausė, kodėl valstybė socialinį klausimą permeta spręsti darbdaviams, kai įmonių tikslas yra kurti pridėtinę vertę, mokėti mokesčius, o ne savo sąskaita arba kitų darbuotojų sąskaita spręsti tėvų ir vaikų bendravimą. Pabrėžė, kad, kaip ir buvo minėta Trišalės tarybos posėdyje, būtų galima pritarioti tokiam projektui su sąlyga, jeigu ir pati valstybė tokius laisvadienius apmokėtų.

Artūras Černiauskas kalbėjo, kad papildoma laisva diena tėvams, auginantiems vaikus iki 16 metų, be kita ko būtų reikalinga sutvarkyti tam tikrus reikalus – nuvesti vaiką į polikliniką, su juo nueiti į banką ar į kitą įstaigą. Pitarė Emilio Ruželės pasisakymui, kad reikalingi kompleksiniai

sprendimai dėl atostogų ir laisvų dienų suteikimo. Sakė, kad, nors yra tam tikros Darbo kodekso nuostatos, bet realybėje darbuotojai gali naudotis tik kasdieninėmis arba neapmokamomis atostogomis. Mano, kad projektas padės tėvams ir vaikams išspręsti tam tikras problemas.

Eglė Makselytė nurodė konsultuojanti personalo valdymo klausimais. Šie klausimai yra aktualūs ir įmonėse yra aptariami vietiniuose teisės aktuose. Pasisakė apie Darbo kodekso 137 str., kuriame kalbama apie laisvą laiką asmeniniam poreikiams tenkinti ir suteikiamą galimybę darbuotojui atidirbti tą laiką nelaikant jo viršvalandžiais. Kalbėjo apie įrašus sistemoje e-sveikata, jei darbdavys netiki darbuotoju. Pritarė, kad 14-16 metų paaugliai po mokyklos, būrelių bei kitų veiklų namo grįžta apie 17-18 val., tad apie kokią laisvą laiką kalbama. Tėvai, laukdami jų grįžtančių, tikrai problemos neišspręš. Taip pat pritarė, kad įmonėms būtų didelė finansinė našta.

Evelina Šilinytė pritarė, kad tokio pobūdžio klausimus reikia svarstyti kompleksiskai, bet kol nėra jokio naujo kompleksinio požiūrio į laisvą darbuotojų laiką, profesinės sąjungos pritaria tokioms iniciatyvoms ir jas palaiko. Tiesa, atkreipė dėmesį, kad šio konkretaus įstatymo projekto Lietuvos profesinių sąjungų konfederacijos valdyba nesvarstė, todėl oficialios nuomonės pateikti negalinti, bet galinti preziumuoti, kad palaikymas bus.

Arvydas Dambrauskas akcentavo, kad šis klausimas yra kolektyvinių sutarčių objektas – nacionalinės kolektyvinės, šakos kolektyvinės sutarties objektas. Darbo santykiai turėtų būti reguliuojami kolektyvinėmis sutartimis, o ne įstatymais. Akcentavo, kad reikia imtis priemonių ir galvoti, kaip padaryt, kad visi darbdaviai jungtųsi į darbdavių organizacijas ir visi darbuotojai priklausytų profesinėms sąjungoms.

Lukas Čapas padėkojo už išsakytas nuomones. Informavo, kad Lietuvos profesinė sąjunga „Solidarumas“ ir Trišalės tarybos posėdžio metu buvo išreiškusi poziciją, kad pritaria įstatymo projektui. Atkreipė dėmesį, kad, nors Seimo narės pasiūlymas yra šiek tiek abstraktus, reikėtų daugiau informacijos aiškinamajame rašte, bet apie darbo ir šeimos derinimą Darbo kodekse kalbama labai abstrakčiai, todėl LPS „Solidarumas“ mano, jog būtent tokiais projektais ir būtų galima konkretizuot, kokie turėtų būti šeimyniniai išipareigojimai. Išsakė nuomonę, kad šiuo metu yra labai mažas kolektyvinių sutarčių skaičius, todėl kitos išeities, nei įstatyminis reguliavimas, nematoma.

Arvydas Dambrauskas kalbėjo, kad galima pasirašyti vieną nacionalinę kolektyvinę sutartį, kuri apima visą Lietuvą, bet darbdavių organizacijos turėtų atstovauti visus darbdavius, o profesinės sąjungos – visus darbuotojus. Socialiniai partneriai turi pagalvoti, kokių veiksmų imtis, kad būtų pasiektas toks rodiklis. Kalbėjo, kad dabar šio klausimo svarstymas yra laiko gaišimas, nes interesai yra nesuderinami.

Rūta Juršaitė pritarė profesinių sąjungų atstovų išsakytai nuomonei, kad dėl didesnių garantijų galėtų būti tariamasi kolektyvinėse sutartyse, - tai rodytų abiejų pusių geranoriškumą. Ji priminė, kad 2021 m. gruodžio 22 d. Vyriausybė buvo pateikusi išvadą nepritarti analogiškam Seimo nario Sauliaus Skvernelio projektui argumentuojant, kad vaikai nuo 12 m. iki 16 metų jau yra paaugę, turėtų būti ugdomas jų savarankiškumas, bet tuomet buvo pasiūlyta viena papildoma poilsio diena per 3 mėn. dėl vieno vaiko bei viena diena per 1 mėn. augintiems neįgalius vaikus, - Seimas į šį pasiūlymą atsižvelgė. Taip pat priminė, kad 2022 metais Trišalėje taryboje buvo sutarta į šį klausimą žiūrėti kompleksiskai, buvo sudaryta darbo grupė iš socialinių partnerių, Vyriausybė buvo pateikusi skaičiavimus, kiek tai kainuotų Sodrai ir buvo sutarta, kad tolimesnės diskusijos vyks dvišaliu formatu tarp darbdavių ir profesinių sąjungų. Tačiau atkreipė dėmesį, kad iki šiol nėra žinoma jokia informacija apie dvišaliuose susitikimuose pasiektus rezultatus, todėl nėra aišku, kokius pakeitimus Vyriausybė galėtų inicijuoti, o gal esamos sistemos keisti nereikia. Paprašė informuoti Socialinės apsaugos ir darbo ministeriją apie dvišalių susitikimų eigą. Kalbėdama apie konkretų įstatymo projektą pabrėžė, kad viena papildoma laisva diena neišspręst didelės narkotikų vartojimo problemos. Turi būti jaunimo užimtumas, turiningas laisvalaikis, taip pat turėtų būti ir tėvų švietimas, kad jie vaikams skirtų dėmesį kiekvieną dieną ir savaitgaliais, taip pat užtikrintas saugumas mokyklose. Klausė – gal galima fiksuoti, kad visos šalys pritaria, kad ši problema siūlomą projektu nebus

išspręsta. Tik atkreipė dėmesį, kad vienos profesinės sąjungos pritaria projektui, o Respublikinė jungtinė profesinė sąjunga nepritaria ir siūlo dėl to tartis kolektyvinėse sutartyse.

Arvydas Dambrauskas paaiškino savo poziciją, kad dėl tokių klausimų siūloma palikti tartis kolektyvinėse sutartyse ir jeigu nuostata gerai praktiškai veikia, galima būtų ją perkelti ir į teisės aktus.

Aurelija Maldytutė atkreipė dėmesį, kad praeitą kartą profesinės sąjungos kaip ir darbdaviai nepritarė Seimo nario Sauliaus Skvernelio pateiktam pasiūlymui, o šiuo atveju ketina išreikšti pritarimą. Kalbėjo, kad darbdaviai patiriamas išlaidas dėl laisvų dienų suteikimo galėtų skirti darbuotojų atlyginimų didinimui.

Tautvydas Zesas pasitikslino, ar komisijos nariai bendru sutarimu pritarė, kad įstatymo projektas tikslo nepasiekia.

Evelina Šilinytė sakė negalinti teikti tokios nuomonės, nes neturi Valdybos nuomonės ir abejojo, ar tai komisijos narių kompetencijos klausimas.

Tautvydas Zesas apibendrinė, kad fiksuojamos skirtingos nuomonės, pažymint Respublikinės jungtinės profesinės sąjungos nuomonę dėl kolektyvinių sutarčių.

Emilis Ruželė sureagavo sakydamas, kad ši priemonė tikslo nepasieks, tiesiog tai yra nelogiškas pasiūlymas.

Arvydas Dambrauskas atkreipė dėmesį, kad pasiūlymas pateiktas priešrinkiminiu laikotarpiu.

Artūro Černiausko nuomone, ar bus tikslas pasiektas ar ne, bus galima matyti po kelerių metų, kai bus žinoma statistika. Atsakydamas dėl besikeičiančio profesinių sąjungų požiūrio sakė, kad taip yra todėl, kad keičiasi darbdavių požiūris. Kalbėjo apie praktikoje esančius atvejus didelėse įmonėse, kai labai sunku derėtis su darbdaviais ir susitarti dėl apmokamos laisvos dienos ar kelių valandų, kai darbuotojui reikia nuvykti į medicinos įstaigą ar turint kitų svarbių priežasčių. Darbdaviai siūlo naudoti kasmetines atostogas arba neapmokamas atostogas. Minėjo baldų, naftos sektorių. Pabrėžė, kad, jei darbdaviai būtų lankstesni, dėl šių klausimų būtų galima tartis ir kolektyvinėse sutartyse.

Rūta Juršaitė atkreipė dėmesį, kad dėl Direktyvos įgyvendinimo, buvo atlikti Darbo kodekso nuostatų pakeitimai, norint pasiekti darbo ir šeimos derinimą (numatant nuostatas dėl darbo grafikų pagal darbuotojo prašymą, nuotolinio darbo pasirinkimą, jai darbo sąlygos leidžia, ne visą darbo laiką ir kt.). Dabar iš pasisakymų posėdžio metu girdinti, kad darbdaviai neleidžia darbuotojams naudotis šiomis garantijomis, tad klausė, ar Darbo kodeksas jau negalioja.

NUTARTA. Fiksuoti skirtingas nuomones dėl Lietuvos Respublikos darbo kodekso 138 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-3741 (Seimo valdybos 2024 m. birželio 12 d. sprendimas Nr. SV-S-1436 „Dėl įstatymų projektų išvadų“):

- 1. Darbdavių organizacijų atstovai nepritaria įstatymo projektui;**
- 2. Vyriausybės atstovai nepritaria įstatymo projektui;**
- 3. Profesinių sąjungų atstovai, išskyrus Respublikinę jungtinę profesinę sąjungą, pritaria įstatymo projektui.**

3.1. Respublikinė jungtinė profesinė sąjunga siūlo palikti dėl to tartis kolektyvinėse sutartyse.

3. SVARSTYTA. Dėl kito Darbo santykių komisijos posėdžio.

Tautvydas Zesas informavo, kad šiuo metu kitų Darbo santykių komisijai pavestų nagrinėti klausimų nėra, todėl kitą posėdį pasiūlė organizuoti esant poreikiui.

Komisijos nariai pritarė pasiūlymui.

NUTARTA. Kitą Darbo santykių komisijos posėdį organizuoti esant poreikiui.